

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 33/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi laitteiden energiatehokkuudesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä marraskuuta 1997 lähettänyt talousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 220/1997 vp laiksi laitteiden energiatehokkuudesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- tarkastaja Heli Vuori-Karvia, kauppa- ja teollisuusministeriö
- tarkastaja Mikael Rehula, liikenneministeriö
- yli-insinööri Pekka Kalliomäki, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Leena Lindström, kuluttajasiemien toimisto
- toimialajohtaja Veli-Pekka Nurmi, Turvatekniikan keskus

- lakimies Mika Saarinen, Kuluttajavirasto
- johtaja Jarmo Kontro, Teknillinen tarkastuskeskus INSPECTA
- ekonomisti Martti Luukko, Suomen Kuluttajaliitto
- suunnitteluosaston esimies Olli Kankaanpää, Sähkö- ja elektroniikkateollisuusliitto
- tuotantopäällikkö Seppo Suutari, Elektronikan Tukkukauppiat ry
- puheenjohtaja Eino Kaartinen, Kodintekniikkaliitto ry
- johtaja Pekka Huttula, Öljyalan Keskusliitto
- toimitusjohtaja Ari Virsunen, Öljy- ja Kaasulämmitys Yhdistys ry
- toimitusjohtaja Klaus Skogberg, Högfors Lämpö Oy
- toimitusjohtaja Martti Mäkinen, Oy Jäspi & Mäkinen Ab.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotettu laki laitteiden energiatehokkuudesta sisältää markkinoille saatettaviin uusiin laitteisiin sovellettavat, energiatehokkuusvaatimuksia ja energiamerkintää koskevat säännökset. Lakiehdotus sisältää säännökset laitteiden vaatimustenmukaisuudesta, varmentamisesta, tarkastuslaitoksista sekä valvonasta. Lain nojalla kauppa- ja teollisuusministeriö sekä ympäristöministeriö voivat antaa tarkempia laiteryhmäkohtaisia säännöksiä ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen säädökset. Lait-

teiden toimittajien velvollisuutena on lakiehdotuksen mukaan huolehtia siitä, että laitteet ja laitteiden energiamerkinnässä annettavat tiedot täyttävät lain ja sen nojalla asetetut vaatimukset. Valvontaviranomaisena toimisi turvatekniikan keskus. Lailla kumottaisiin kuluttajansuojalain energiamerkintää koskevat säännökset.

Ehdotetulla lailla ja sen nojalla annettavilla säännöksillä on tarkoitus saattaa voimaan Euroopan unionin neuvoston direktiivit, jotka koskevat kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaap-

pien, pakastimien ja näiden yhdistelmien energiatehokkuusvaatimuksia sekä nestemäisiä tai kaasumaisia polttoaineita käyttävien uusien kuumavesikattiloiden hyötysuhdevaatimuksia.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Lakiehdotus johtaisi toteutuessaan kansantaloudelle merkittäviin energiansäästöihin tehostettujen laitteiden poistuessa markkinoilta sekä ympäristön osalta muun muassa hiilidioksidipäästöjen vähenemiseen. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja tarkistuksin.

Kylmälaitedirektiivi

Ehdotetulla lailla on tarkoitus saattaa kansallisesti voimaan vuonna 1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/57/EY kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaappien, pakastimien ja näiden yhdistelmien energiatehokkuusvaatimuksista (kylmälaitedirektiivi).

Direktiiviehdotus on ollut eduskunnan käsiteltävänä tunnuksella U 19/1995 vp. Talousvaliokunta on antanut siitä lausuntonsa (TaVL 5/1995 vp).

Valiokunnalla ei ole huomauttamista lakiehdotukseen kylmälaitedirektiivin voimaansaattamisen osalta.

Hyötysuhdedirektiivi

Ehdotetulla lailla on myös tarkoitus saattaa voimaan 21.5.1992 annettu Euroopan unionin neuvoston direktiivi uusien nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita käyttävien kuumavesikattiloiden hyötysuhdevaatimuksista 92/42/ETY (hyötysuhdedirektiivi).

Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden

on sovellettava sen säännöksiä 1.1.1994 lähtien. Kun Suomelle ei myönnetty direktiivin soveltamisen osalta siirtymäaikoja tai poikkeuksia, direktiivi olisi Suomessa tullut saattaa voimaan Euroopan unionin jäsenyyden alkamispäivästä lähtien.

Hyötysuhdedirektiivissä asetetaan lämmityskattiloille tehokkuusvaatimukset. Kun lämmityskattila saatetaan markkinoille, siinä on oltava CE-merkintä, joka toimii vakuutuksena laitteen vaatimustenmukaisuudesta. Direktiivin liitteissä tarkemmin eriteltyihin vaatimuksiin sisältyy, että riippumaton tarkastuslaitos tekee laitteen tyyppitarkastuksen ja valvoo, että sarjatuotannossa valmistettavat laitteet ovat tyyppitarkastuksessa kuvatus tyypin mukaiset sekä huolehtii tuotannon laadunvarmistuksesta. Tarkastuslaitokset hyväksyy jäsenvaltion viranomainen, Suomessa asianomainen ministeriö. Tarkastuslaitoksen hyväksymisestä tehdään ilmoitus Euroopan komissiolle julkaistavaksi EY:n virallisessa lehdessä.

Koska direktiiviä ei ole Suomessa saatettu säädetyssä ajassa voimaan, maassamme ei ole direktiivissä tarkoitettuja tarkastuslaitoksia. Saadun selvityksen mukaan ensimmäiset tarkastuslaitokset voisivat tulla hyväksytyiksi ja aloittaa toimintansa aikaisintaan muutaman kuu-kauden kuluttua energiatehokkuudesta annetun lain antamisen jälkeen. Direktiivissä olevan siirtymäsäännöksen mukaan direktiivin antamisen aikana voimassa olevien kansallisten säännösten mukaan hyväksytyjä laitteita saa viedä markkinoille ja ottaa käyttöön 31.12.1997 saakka.

Direktiivin ja lakiehdotuksen mukaan vuoden 1998 alusta lähtien Suomessa saisi myydä ja ottaa käyttöön vain sellaisia lämmityskattiloita, joilla on direktiivin mukainen CE-merkintä. Direktiivin myöhästyneen implementoinnin vuoksi täl-

laista merkintää ei ole voinut saada Suomessa, eikä sitä voi saada Suomessa ennen kuin aikaisintaan loppukevällä 1998. Lakiehdotuksen tullessa muuttamattomana voimaan tämä johtaisi siihen, että toistaiseksi Suomessa voisi laillisesti myydä vain ulkomaisia lämmityskattiloita tai sellaisia kotimaisia lämmityskattiloita, joiden valmistaja on ajoissa hakenut ulkomaiselta tarkastuslaitokselta CE-merkinnän.

Valiokunta kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota Euroopan unionin säännösten asianmukaisen ja oikea-aikaisen täytäntöön panemisen tärkeyteen.

Yritysten oletetaan Suomen oikeusjärjestelmässä tuntevan kaikki ne säännökset ja määräykset, jotka vaikuttavat niiden toimintaan. Myös Euroopan yhteisöjen säännösten tuntemisen on periaatteessa katsottava olevan yrittäjän vastuulla. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eräät alan yritykset ovat tiedostaneet direktiivistä aiheutuvat velvollisuudet ja hakenee ajoissa ulkomaisilta tarkastuslaitoksilta hyväksymismerkinnän valmistamilleen lämmityskattiloille. Nämä yrittäjät voivat perustellusti katsoa, että myös oikeudenmukaisuusyyt puoltaisivat lain säätämistä direktiivin kirjaimen mukaan.

Valiokunta katsoo kuitenkin, että direktiivin saattaminen voimaan heti vuoden 1998 alusta voi johtaa vakavaan markkinahäiriöön, jolla olisi kielteisiä vaikutuksia muun muassa rakennusteollisuudelle sekä kuluttajien mahdollisuuksiin hankkia tarvitsemiaan laitteita. Saadun selvityksen mukaan nyt markkinoilla olevat, suomalaisten standardien mukaiset lämmityskattilat yleensä täyttävät direktiivin mukaiset hyötysuhdevaatimukset. Niiden markkinoillepääsyn esteenä olisi muotovaatimukseen rinnastettavan hyväksymismerkinnän puuttuminen.

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 19 §:ään lisätään uusi 4 momentti, jonka mukaan nykyisten määräysten mukaiset lämmityskattilat voidaan saattaa markkinoille ja ottaa käyttöön vielä viiden kuukauden siirtymäkauden aikana.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että direktiivin suomennoksesta hallituksen esityksen perusteluihin siirtynyt termi ”kuumavesikattila” on virheellinen. Direktiivissä olevien teknisten määritysten mukaisia laitteita kutsutaan suo-

meksi ”lämmينvesikattiloiksi” tai ”lämmityskattiloiksi”.

Valvontaviranomainen

Lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin mukaan lain mukaisesta valvonnasta vastaisi valvontaviranomainen, joka 3 §:n 8 kohdan mukaan on turvatekniikan keskus. Tämän lisäksi 7 §:n 2 momentissa säädetään, että kuluttajansuojalain säännöksiä sovelletaan sanotun lain tarkoittamaan markkinoinnin lainmukaisuuden valvontaan. Lakiesityksen perusteluista käy ilmi, että turvatekniikan keskuksen valvonnan kohteena olisivat tekniset seikat, kuten laitteiden ja merkintöjen vaatimustenmukaisuus. Sen sijaan kuluttajansuojalain tarkoittama tavaroiden ja palvelujen markkinointi kuluttajille säilyy kuluttaja-asiamiehen valvottavana. Valiokunta pitää 7 §:n säännöksessä olevaa kuluttaja-asiamiehen ja turvatekniikan keskuksen toimivallan rajausta käytännön toiminnan kannalta riittävän selkeänä. Valiokunta toteaa, että tarvittaessa näillä viranomaisilla on mahdollisuus pyytää toisiltaan asiantuntija-apua tai siirtää toimivaltansa ulkopuolisia asioita toisen viranomaisen ratkaistavaksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 19 § näin kuuluvana:

19 §

(1—3 momentti kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten estämättä voidaan uusien nestemäisiä tai kaasumaisia polttoaineita käyttävien kuumavesikattiloiden hyötysuhdevaatimuksista annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivissä (92/42/ETY) tarkoitettuja kattiloita ja laitteita, jotka tämän lain voimaan tullessa täyttävät Suomen rakentamismääräyskokoelman osassa D3 esitetyt vaatimukset, saattaa markkinoille ja ottaa käyttöön 31 päivään toukokuuta 1998. (Uusi)

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuulikki Hämäläinen /sd
vpj. Seppo Kääriäinen /kesk
jäs. Arto Bryggare /sd
Mikko Immonen /vas
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Martti Korhonen /vas
Riitta Korhonen /kok

Pekka Kuosmanen /kok
Leena Luhtanen /sd
Erkki Partanen /sd
Ola Rosendahl /r
Juhani Sjöblom /kok
Sakari Smeds /skl
Janne Viitamies /sd.